

Kamu Hizmetinde Resmi Görevli Antrenörlerin Antrenörlük Öz-yeterlik Düzeyleri

Musa KARNIKARA¹

Mustafa KARAHAN²

Öz

Kamu hizmetindeki antrenörlerin öz-yeterlik düzeylerinin bilinmesi önemli bir gerekliliktir. Bu konuda araştırma eksikliği nedeniyle bu çalışmada kamu hizmetinde resmi olarak görevlendirilmiş antrenörlerin antrenörlük öz-yeterlik düzeylerinin cinsiyet, spor türü, antrenörlük sertifika düzeyi, spor ve antrenörlük deneyimleri gibi değişkenler açısından incelenmesi amaçlandı.

Bu araştırmaya Türkiye'nin her bir bölgesinden en az ikinci kademe antrenörlük belgesine sahip 324 antrenör gönüllü olarak katılmıştır. Bu çalışmada veri toplama aracı olarak antrenörlük öz-yeterlik ölçeği ve kişisel bilgi formu da kullanıldı. Veriler internet ağı üzerinden bir bağlantı aracılığıyla toplandı.

Katılımcıların öz-yeterlikler genelde %84.6, motivasyonda %84.3, teknikte %85.6, oyun stratejisinde %81.2, karakter oluşumunda %88.3 ve fiziksel kondisyonda %82.5 olarak yüksek seviyede idi. Genel antrenörlük yeterliliği ve alt boyutları öz-yeterlikte bireysel ve takım sporları antrenörleri arasında farklılıklar önemli değildi. Ancak, antrenörlük belgesi açısından bütün öz-yeterliklerde anlamlı farklılıklar vardı ($p<0.05$). Erkek antrenörler sadece fiziksel kondisyonda kadın antrenörlerden daha yüksek bir öz-yeterliğe sahipti ($p<0.05$). Bunun yanı sıra, sporculuk tecrübesi olan antrenörlerin oyun stratejisi öz-yeterlik düzeyleri spor tecrübesi olmayanlara göre daha yüksekti ($p<0.05$).

Bu çalışma, antrenörlerin öz-yeterliğine ilişkin inançlarının yüksek düzeyde olduğunu gösterdi. Bunun yanı sıra, fiziksel kondisyonda cinsiyetin, oyun stratejisinde sporculuk deneyiminin, genel ve tüm alt boyutlardaki öz-yeterlikte ise antrenörlük belge kademesinin önemli olduğu sonucuna varıldı.

Anahtar Kelimeler: Antrenör Öz-yeterliği, Spor Tipi, Antrenörlük Belgesi, Cinsiyet.

Coaching Self-Efficacy Levels of Official Coaches in Public Service

Abstract

It is important to know the self-efficacy levels of public service coaches, who play an important role in developing sports in the country. Given the limited research on this topic, this study aims to investigate the coaching self-efficacy levels of coaches working in public service. The study will consider variables such as gender, type of sport, coaching certification level, and coaching and sports player experience.

¹ Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, Aksaray-Türkiye. <https://orcid.org/0000-0002-6020-7674>, musakarnikara@hotmail.com

² Sorumlu Yazar: Dokuz Eylül Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, İzmir-Türkiye. <https://orcid.org/0000-0002-1907-6908>, besyo.karahan@gmail.com

A total of 324 coaches from all regions of Turkey with at least a second-level coaching certificate were voluntary participants in this research. This study used the coaching self-efficacy scale and personal information form as data collection tools. The data was collected through an internet connection

Participants' self-efficacy was 84.6% in general, 84.3% in motivation, 85.6% in technique, 81.2% in-game strategy, 88.3% in character formation and 82.5% in physical condition, Differences between individual and team sports coaches in general self-efficacy and its subscales self-efficacy were not significant. However, there were significant differences in all self-efficacy regarding coaching certification ($p<0.05$). Male coaches had higher than female coaches in physical condition, and coaches with athletic experience had higher self-efficacy in-game strategy than those without experience ($p<0.05$).

The present study reveals that the participants' belief in their coaching efficacy is at a high level. In addition, it was concluded that gender in physical condition, athletic experience in game strategy, and coaching certificate level both general and in all its sub-dimensions are important for the efficacy perception levels of the coaches in this study.

Keywords: Coaching Self-Efficacy, Sport Type, Coaching Certificate, Gender

GİRİŞ

Yeterlik kavramı, Bandura'nın (1986) teorisine göre bireyin belirli performans kazanımları üretmek için gerekli davranışları gerçekleştirme kapasitesine olan inançlarını ifade etmektedir. Bununla ilişkili olarak yeterlik, bireyin karşılaşmış olduğu durumlardaki görevlerini yerine getirebilme ve başarılı olabilme yeteneğine olan inancının göstergesi olarak da tanımlanmakta ve bu kavram spor, sağlık, eğitim gibi birçok alanda kullanılmaktadır (Yıldırım, 2015; Maddux, 2016, Eroğlu ve vd., 2017; Eroğlu ve Yıldırım, 2018).

Sporla antrenörlük yeterliği, antrenörün sporcuların öğrenme yeteneği ve performanslarını etkileme kapasitesine sahip olma inançları olarak tanımlanmaktadır (Feltz vd., 1999). Bu bağlamda, antrenör etkinliği ve yeterliği, hem antrenör hem de sporcunun spor deneyimini optimize etmek için büyük önem taşımaktadır. İlk olarak Feltz vd., (1999) tarafından geliştirilen antrenörlük yeterlik modeli, bir antrenörün toplam antrenörlük yeterliliğine katkıda bulunan motivasyon, oyun stratejisi, teknik ve karakter oluşturma etkinlikleri olmak üzere dört boyuttan oluşmaktadır. Bu bağlamda antrenörlük yeterliği bir antrenörün sporcularının psikolojik durumunu etkileme (motivasyon etkinliği), sporculara spora özgü beceri ve teknikleri öğretme (teknik etkinlik), yarışma ortamında yarışmayı yönetebilme (oyun stratejisi etkinliği) ve sporcuların kişisel gelişimini etkileme ve spora karşı olumlu bir tutum geliştirme (karakter oluşturma)

yeteneklerine olan güvenlerinden oluşmaktadır.

Feltz vd. (1999) bir antrenörün sahip olduğu bu dört boyutun seviyesinin, daha sonra çeşitli sonuç değişkenlerine yol açan antrenörlük ve sporculuk deneyimi, eğitim faaliyetlerine katılım ve antrenörlük belgesi kademesi, spor türü ve cinsiyet gibi bir dizi öncül değişkenden etkilendiğini öne sürmüştür.

Bununla ilgili olarak Feltz vd. (1999) basketbol antrenörlerinin yeterliklerini araştırdıkları bir çalışmada motivasyon ve oyun stratejisi etkinliğinin, antrenörlerin tecrübesiyle yakından ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Bu bulgular çeşitli takım sporlarından katılımcılarla araştıran Myers, Vargas-Tonsing ve Feltz (2005) tarafından desteklenmiştir. Feltz, Hepler Roman ve Paiement (2009) tarafından yapılan benzer araştırmada, daha fazla oyun oynama ve antrenörlük deneyimine sahip antrenörlerin yüksek yeterlik düzeylerine sahip olma olasılıklarının daha yüksek olduğu vurgulanmıştır. Bununla ilgili olarak Santos, Mesquita, Graça ve Rosado (2010) çeşitli spor dallarından 343 antrenör ile yaptıkları araştırmada antrenörlük yeterliklerine ilişkin antrenör algılarının, antrenör deneyimi ve akademik eğitim ile ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. İlave olarak yine aynı çalışmada, daha az deneyime sahip olan antrenörlerin kendilerini daha yetersiz algıladıkları ve bu konuda daha fazla eğitime ihtiyaçları olduğu vurgulanmıştır. Bir diğer çalışmada ise Mesquita vd., (2012) Portekizli hentbol antrenörlerinin antrenörlük öz-yeterlik

düzeylerinin, antrenörlük deneyimi, eğitim düzeyi ve antrenörlük akreditasyon düzeyinden etkilendiği sonucuna varmışlardır. Antrenörlerin öz-yeterlik düzeyleri, sporcu performansını önemli ölçüde etkilemektedir (Chapari vd., 2020; Teatro vd., 2017). Ancak antrenörlerin öz yeterliği bazı değişkenlere göre farklılık göstermektedir (Karahana, 2016; Çik, 2019). Bu doğrultuda antrenörlerin yeterlik inançlarının değişkenlere göre nasıl bir farklılık gösterdiğinin bilinmesi antrenörlerin bundan sonraki sportif davranış ve eğitim süreçleri ile ilgili çalışmalar için önemli bir gereklilik oluşturmaktadır. Bu güne kadar kamu kurumlarında çalışan antrenörlerin mesleki yeterlikleri ile ilgili yapılmış herhangi bir bilimsel çalışmaya rastlanmamıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada kamu kurumlarında resmi olarak görevli antrenörlerin öz-yeterlik seviyeleri ve mesleki yeterliklerine olan inançlarının cinsiyet, spor tipi, sporculuk deneyimi ve antrenörlük belge kademesi değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Örneklem

Araştırmanın Evreni Türkiye Cumhuriyeti Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı taşra teşkilatında yer alan Türkiye geneli İl Müdürlüklerinde resmi statüde aktif olarak en az iki yıllık deneyim ve ikinci kademe antrenörlük belgesine sahip spor antrenörlerinden oluşmaktadır.

Araştırmanın evreni kapsamında bu çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden ve antrenörlük deneyim yıl ortalaması 18.9 olan %74.1'i bireysel (atletizm n= 6, yüzme n= 24, kick boks n= 6, tenis n=50, güreş n= 10, jimnastik n=2, halter n= 6, badminton n= 36, okçuluk n= 12, judo n= 28, kayak n= 4, tekvando n= 6, eskrim n= 4, masa tenisi n= 12 ve muay tai n= 4) ve %25.9'u takım sporlarından (futbol n= 16, basketbol n= 26, hentbol n= 28, hokey n= 22 ve voleybol n= 12) olmak üzere toplam 324 (106 kadın, 218 erkek) antrenör bu çalışmanın örneklemini oluşturmuşlardır.

Veri Toplama Araçları

Veriler online ortamda oluşturulan bir form aracılığıyla toplanmıştır. Bu çalışmada veri toplama aracı olarak Feltz, Chase, Moritz Ve Sullivan (1999) tarafından geliştirilip, Myers, Feltz, Chase Reckase ve Hancock (2008) "tarafından güncellenen ve Unutmaz ve Gençer (2017) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Antrenörlük Yeterlik Ölçeği" kullanılmıştır. Bunun yanı sıra çalışmada kullanılan değişkenlerin belirlenmesine yönelik olarak araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

Antrenörlük Yeterlik Ölçeği

Bu ölçek beş alt boyutu kapsayan (motivasyon, oyun stratejileri, teknik öğretimi, karakter oluşumu ve fiziksel kondisyon) 18 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin her bir maddesi dördümlük (1 Az, 2 Orta, 3 Yüksek ve 4 Tam) tipi sorudan oluşup genel toplam 72 puan değerine sahiptir. Ölçeğin alt boyutları için iç tutarlık kat sayıları 0.75 ile 0.86 arasında değişmekte olup genel toplam iç tutarlık katsayısı ise 0.91 olarak belirlenmiştir. Ölçeğe ilişkin alt boyutlar, soru sayıları ve puan değerleri tablo 1 de sunulmuştur. Ölçekte ters madde bulunmamaktadır. Ölçeğin değerlendirilmesi ise şu şekildedir: Antrenörlerin genel yeterlilikleri 18 maddenin toplamından alınan puanlar ile ölçülmektedir. Dolayısıyla 1-18 puan az, 19-36 puan orta, 37-54 puan çok ve 55-72 puan ise tamdır. Antrenörlerin motivasyon (3,10,17 ve 18. sorular), oyun stratejisi (1,6,4 ve 16. sorular) ve teknik öğretim (4,5,7 ve 12. sorular), yeterlilik düzeylerini belirlemeye yönelik sorular dörder maddeden oluşmuş olup değerlendirmeleri 1-4 puan az, 5-8 puan orta,9-12 puan çok ve 13-16 puan ise tam olarak belirlenmiştir. Bunun yanı sıra karakter oluşumu (6,8 ve 13. Sorular) ve fiziksel kondisyon (2,11 ve 15. sorular) soruları ise üçer maddeden oluşmuş olup 1-3 az, 4-6 orta, 7-9 çok ve 10-12 tam olarak değerlendirilmiştir.

Tablo 1. Antrenör Öz-yeterlik Ölçeği Soru Dağılımları, Puan Değerleri ve İç Tutarlık Katsayıları

Alt Boyutlar	Madde Numaraları	Toplam Puan Değerleri	Cronbach's Alpha
Motivasyon	3,10,17,18	16	.85
Oyun stratejileri	1,9,14,16	16	.84
Teknik öğretimi	4,5,7,12	16	.86
Karakter oluşumu	6,8,13	12	.75
Fiziksel kondisyon	2,11,15	12	.83
Genel Toplam		72	.91

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS programı kullanılmıştır. Katılımcıların kişisel bilgileri frekans ve yüzde tabloları şeklinde sunulmuştur. Ölçek puan ortalaması (ort) ve standart sapmalarının (Ss) betimsel istatistikleri hesaplandı. Verilerin normallik sınamaları Kolmogorov - Smirnov testi ile gerçekleştirildi. Normal dağılım gösterdiği tespit edilen antrenörlük yeterlik ölçeği alt boyutları ve genel toplam puanlarının cinsiyet (kadın- erkek), spor türü (takım -bireysel), antrenörlük yaptıkları spor branşında sporcu geçmişleri olma durumları (evet- hayır) bağımsız iki örneklem t testi,

antrenörlük kademeleri değişkenlerine göre karşılaştırılması ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi ile gerçekleştirildi. ANOVA testinde gruplar arasında anlamlı farklılık görüldüğünde farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla LSD Post Hoc testinden yararlanılmıştır. Ölçekte yer alan ifadelerin güvenilirlik analizleri Cronbach's alfa ile gerçekleştirilmiştir. Analizlerde önem düzeyi $p < 0.05$ olarak kurgulandı

BULGULAR

Tablo 2. Katılımcıların Antrenörlük Öz-yeterlik Değer ve Düzeyleri

Öz Yeterlikler (n=324)	Puan				Yeterlik Düzeyi
	En az	En fazla	Ort±Ss	%	
Genel	30	72	60.9±8	84.6	Tam
Motivasyon	6	16	13.5±2	84.3	Tam
Teknik Öğretim	7	16	13.7±2	85.6	Tam
Oyun Stratejisi	6	16	13 ±2	81.2	Tam
Karakter Oluşumu	6	12	10.6±1	88.3	Tam
Fiziksel Kondisyon	3	12	9.9±1	82.5	Çok

Bu araştırmaya katılan antrenörlerin antrenörlük öz-yeterlik değerleri genel, motivasyon, teknik öğretim,

oyun stratejisi, karakter oluşumu için tam, fiziksel kondisyon için ise çok olarak belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 3. Katılımcıların Cinsiyete Değişkenine Göre Antrenörlük Öz-yeterlik Değerleri

Öz-yeterlikler	Cinsiyet		Puan		t	p
	(n: kadın= 106,	Ort±Ss	Yüzdesi	Fark (%)		
Motivasyon	Kadın	13.07±2.3	81.72	2.98	1,621	.106
	Erkek	13.46±1.9	84.17			
Oyun stratejileri	Kadın	12.67±2.34	79.24	2.61	1,244	.214
	Erkek	13.01±2.29	81.36			
Teknik öğretimi	Kadın	13.49±2.38	84.31	0.66	,382	.703
	Erkek	13.58±2	84.91			
Karakter oluşumu	Kadın	10.62±1.7	88.52	0.56	,308	.758
	Erkek	10.56±1.36	88.07			
Fiziksel kondisyon	Kadın	9.35±1.75	77.98	6.21	3,084	.002
	Erkek	9.97±1.62	83.1			
Genel	Kadın	59.22±9.46	82.25	2.29	1,398	.163
	Erkek	60.61±7.8	84.18			

Katılımcılar cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, kadın ve erkekler arasında genel motivasyon, oyun stratejileri teknik öğretimi ve karakter oluşumu antrenörlük öz

yeterlik değerleri bakımından önemli farklılık yoktu. Buna karşın erkeklerin fiziksel kondisyon öz-yeterlik değerleri kadınlardan önemli şekilde yüksek bulundu ($p<0.05$) (Tablo 3).

Tablo 4. Katılımcıların Spor Türü Değişkenine Göre Antrenörlük Öz-yeterlik Değerleri

Öz-yeterlikler	Sporlar		Puan		t	p
	(n: Bireysel=240, Takım=84)	Ort±Ss	Yüzdesi	Fark (%)		
Motivasyon	Bireysel	13.36±2.1	83.54	0.75	,403	.687
	Takım	13.26±1.6	82.88			
Oyun stratejileri	Bireysel	12.88±2.3	80.52	0.69	,317	.751
	Takım	12.97±2	81.10			
Teknik öğretimi	Bireysel	13.66±2.1	85.41	3.25	1,587	.113
	Takım	13.23±2.2	82.73			
Karakter oluşumu	Bireysel	10,56±1.5	88.05	0.75	,407	.684
	Takım	10.64±1.2	88.69			
Fiziksel kondisyon	Bireysel	9.86±1.7	82.22	3.78	1,703	.09
	Takım	9.5±1.5	79.16			
Genel	Bireysel	60.35± 8.8	83.8	1.24	686	.493
	Takım	59.61±7.1	82.8			

Genel ve alt boyutlardaki antrenörlük öz-yeterlik bakımından bireysel ve takım sporları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmadı (Tablo 4). Sporculuk deneyimi olan antrenörlerin genel motivasyon, teknik, karakter oluşumu ve fiziksel kondisyon öz-yeterlik puanları olmayanlardan yüksek olmasına rağmen

bu farklılıklar istatistiksel olarak önemli değildi.

Buna karşın oyun stratejileri alt boyutunda spor geçmişi olan antrenörlerin puan değerleri spor geçmişi olmayan antrenörlerden önemli oranında daha yüksek bulunmuştur ($p< 0.05$), (Tablo 5).

Tablo 5. Katılımcıların Sporculuk Deneyimine Göre Antrenörlük Öz-yeterlik Değerleri

Öz Yeterlikler	Tercih	Puan			t	p
	(n: Evet=232, Hayır=92)	Ort±Ss	Yüzdesi	Fark (%)		
Motivasyon	Evet	13.42±1.95	83.89	2.20	1,157	.248
	Hayır	13.13±2.28	82.06			
Oyun stratejileri	Evet	13.06±2.23	81.68	4.48	2,013	.045
	Hayır	12.50±2.45	78.12			
Teknik öğretimi	Evet	13.61±2.04	85.07	1.49	,756	.45
	Hayır	13.41±2.37	83.83			
Karakter oluşumu	Evet	10.62±1.42	88.57	1.43	,831	.40
	Hayır	10.47±1.61	87.31			
Fiziksel kondisyon	Evet	9.88±1.67	82.39	4.32	1,961	.05
	Hayır	9.47±1.76	78.98			
Genel	Evet	60.62±7.91	84.19	2.74	1,569	.118
	Hayır	59±9.4	81.94			

Tablo 6. Belge Kademesine Göre Antrenörlük Öz-yeterlik Değerleri

Öz Yeterlikler	Belge kademesi	n	Puan		F	p
			Ort±Ss	Yüzdesi		
Motivasyon	2	136	12.85±2.21 ^a	80.3	4,895	.002
	3	84	13.83±1.77 ^b	86.4		
	4	64	13.50±1.74 ^{ab}	84.3		
	5	40	13.70±2.25 ^{ab}	85.6		
Oyun stratejileri	2	136	12.30±2.49 ^a	76.8	6,164	.000
	3	84	13.19±2.22 ^b	82.4		
	4	64	13.65±1.49 ^b	85.3		
	5	40	13.15±2.51 ^b	82.1		
Teknik öğretimi	2	136	13,01±2.40 ^a	81.3	6,650	.000
	3	84	13.71±1.77 ^a	85.6		
	4	64	14.37±1.62 ^b	89.8		
	5	40	14.57±2.24 ^b	91		
Karakter oluşumu	2	136	10.32±1.67 ^a	86	2,987	.031
	3	84	10.76±1.14 ^{ab}	89.6		
	4	64	10.65±1.28 ^{ab}	88.7		
	5	40	11.00±1.58 ^b	91.6		
Fiziksel kondisyon	2	136	9.33±1.94 ^a	77.7	5,653	.001
	3	84	10.19±1.48 ^b	84.9		
	4	64	10.15±1.32 ^b	84.5		
	5	40	10.27±1.56 ^b	85.5		
Genel Toplam	2	136	57.83±9.45 ^a	80.3	6,296	.000-
	3	84	61.69±7.24 ^b	85.6		
	4	64	61.75±8.96 ^b	85.7		
	5	40	62.09±5.93 ^b	86.2		

a ve b birbirinden önemli derecede farklıdır ($p < 0.05$)

Motivasyon alt boyutu için antrenörlük belge kademeleri arasında önemli farklılığın olduğu

tespit edildi ($F=4.895$, $p < 0.05$). Bu farklılığın kaynağı incelendiğinde üçüncü kademe

belgesine sahip antrenörlerin puan ortalamasının ikinci kademe belgeli antrenörlerden istatistiksel olarak önemli derecede yüksek olduğu bulunmuştur ($p<0.05$). Buna karşın dördüncü ve beşinci kademeye sahip antrenörlerin motivasyon alt boyutu puanları arasında önemli farklılık bulunmazken, bu puanların ikinci ve üçüncü kademe belgeli antrenörlerin puanları ile benzer olduğu görülmüştür (Tablo 6).

Oyun stratejilerinde kademeler arasındaki alt boyutu incelendiğinde önemli farklılığın olduğu tespit edildi ($F=6,164, p<0.05$) bu farklılığın kaynağı incelendiğinde üç, dört ve beşinci kademeler benzerlik göstermiş olup ikinci kademedeki anlamlı derecede yüksekti ($p<0.05$).

Teknik öğretimde kademeler arasındaki alt boyutu incelendiğinde kademeler arasında önemli farklılığın olduğu tespit edildi ($F=6,650, p<0.05$). Bu farklılığın dördüncü ve beşinci kademe belgeli antrenörlerin teknik öğretim puan değerleri ikinci ve üçüncü kademedekilerden istatistiksel olarak yüksek olduğu görüldü ($p<0.05$). Buna karşın, dördüncü ve beşinci kademe arasında hem de ikinci ve üçüncü kademe arasındaki farklılıklar önemli değildi.

Antrenörlük belge kademelerine göre karakter oluşumu öz yeterliği bakımından antrenörler arasında önemli farklılığın olduğu tespit edildi ($F=2,987, p<0.05$). Bu farklılığın beşinci kademe puan değerinin ikinci kademedeki önemli derecede yüksek olmasından kaynaklandığı görüldü ($p<0.05$). Buna karşın, üçüncü ve dördüncü kademe belgeli antrenörlerin puanları benzerlik göstermiş olup hem ikinci hem de beşinciden farklı değildi.

Fiziksel kondisyon alt boyutu ve genel toplam puanları bakımından antrenörlerin belge kademelerine göre önemli farklılık vardı. ($F=5,653, p<0.05$). Bu farklılığın kaynağı incelendiğinde, hem fiziksel kondisyon hem de genel öz yeterlik bakımından benzer puana sahip üçüncü, dördüncü ve beşinci kademelerin ikinci kademedeki anlamlı derecede yüksek olduğu görüldü ($p<0.05$).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışma kamu kurumlarında resmi statüde aktif olarak en az iki yıllık deneyim ve ikinci kademe antrenörlük belgesine sahip spor antrenörlerinin cinsiyet, antrenörlük deneyim yılı, spor dalı türü (bireysel, takım), sporculuk deneyimi ve antrenörlük belge kademeleri değişkenleri açısından antrenörlük öz-yeterliklerinin çok yüksek seviyede olduğunu göstermiştir.

Bu çalışmada kadınlar (%82) ve erkeklerin (%84) genel antrenörlük öz-yeterlik düzeylerinin benzer olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra motivasyon, oyun stratejileri, teknik öğretim ve karakter oluşumu bakımından cinsiyet farklılığına rastlanmamıştır. Buna karşın fiziksel kondisyon bakımından erkekler (%83), kadınlardan (%77.98) daha yüksek yeterlik algısına sahipti ($p<0.05$). Bandura (1997)'nin teorisine göre yeterlik algısı açısından erkekler ile kadınlar arasında önemli bir farklılık bulunmamaktadır. Ancak çalışmalarda bu teoriyle benzer ve zıt sonuçlar rapor edilmiştir. Bunula ilgili olarak, Karahan (2016), Myers (2005) ve Everhart (1998) genel öz-yeterlik bakımından kadın antrenörler ile erkek antrenörler arasında önemli bir fark olmadığını belirtmiştir. Buna karşın, Villalon ve Martin (2020) yüksek okulda görev yapan erkek antrenörlerin kadın antrenörlerden daha yüksek antrenör yeterlik algısına sahip olduğunu rapor etmişlerdir. Mevcut çalışma fiziksel kondisyon hariç, antrenörlük yeterlik ölçeğinin genel ve diğer alt boyutlarında cinsiyet farklılığının olmadığı sonucunu işaret etmektedir. Bununla ilgili olarak Kavussanu (2008) sadece oyun stratejisi konusunda erkekler ve kadınlar arasında önemli farklılığın olduğunu rapor etmiştir. Marback (2005) ve Cunningham (2007) oyun stratejisi hariç ölçeğinin diğer alt boyutlarında erkek ve kadın antrenörler arasında önemli farklılık olduğunu bildirmişlerdir. Antrenör yeterliği algısı konusunda cinsiyet değişkeni açısından daha önceki çalışmalarda belirtilen farklı sonuçlar, katılımcıların spor dalı türü, antrenör belge kademesi, sporculuk ve antrenörlük deneyim yılı gibi faktörlerden kaynaklanmış olabilir (Li vd., 2019).

Takım sporları antrenörleri bireysel sporlara göre çok sayıda oyuncu ile daha fazla taktiksel strateji gerektirmektedir (Karahana, 2016). Bu nedenle bireysel spor antrenörleri takım sporları antrenörlerinden oyun stratejisi bakımından daha avantajlıdır. Bunun yanı sıra spor türü antrenörün yeterlik algısı üzerinde önemli bir belirleyici faktör olabilmektedir (Kassim ve Boardley, 2018). Ancak bu çalışmada spor türü değişkenine göre genel antrenör yeterliği ve alt boyutları açısından bireysel ve takım sporları arasında önemli bir fark bulunamamıştır. Bu çalışmada test edilmemesine rağmen, bu sonuç antrenörlerin mesleki gelişimlerine yönelik yeterli seviyede ilave bir eğitim ve gelişim seminerine katılmamış olmalarından kaynaklanmış olabilir (Villalon vd., 2020; Malette vd., 2000; Boardley 2018).

Göral (2014) antrenör yeterliklerinin ve karar verme stratejilerinin tüm alt boyutlarının birbiri ile önemli ölçüde korelasyona sahip oldukları ve antrenörün sporculuk deneyimi ile yeterlik algısı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkisi olduğunu belirtmiştir. Bunun yanı sıra Feltz vd., (2009) oyunculuk deneyimine sahip antrenörlerin yeterlik algısı konusunda daha fazla güven sunan kişiler olduğunu bildirmiştir. Gilbert vd., (2009) sporculuk deneyiminin antrenörlük mesleğindeki etkinliği arttırmada önemli bir etken olduğunu vurgulamışlardır. Bu çalışmada sporculuk deneyimi olanların antrenörlük öz yeterlik genel toplam değerleri %84, sporculuk deneyimi olmayanların ise %81,9 olarak belirlenmiş olup, bu değerler arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görüldü. Bunun yanı sıra, motivasyon, teknik öğretim ve karakter oluşumu öz-yeterlik bakımından sporculuk deneyimi olan ve olmayan antrenörler arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Buna karşın, sporculuk deneyimi antrenörlerin oyun stratejisi (%81 karşı %78) ve fiziksel kondisyon (%82 karşı %78,9) öz yeterlik düzeyleri, deneyimi olmayanlardan anlamlı şekilde daha yüksekti. Mevcut sonuç Çik (2019)'in oyun stratejisi bakımından antrenörlerin sporculuk tecrübeleri ile yeterlik algısı arasında pozitif yönde önemli bir ilişki ve sporculuk deneyimine sahip antrenörlerin deneyimi olmayan antrenörlerden daha yüksek yeterlik

algısına sahip olduğunu bildirdiği sonuçla tutarlılık göstermektedir. Bu sonuç antrenörlerin sporculuk dönemlerinde çok sayıda çeşitli fiziksel kondisyon çalışmaları ve taktik uygulama tecrübelerine sahip olmaları ile ilişkili olabilir.

Antrenörlük belge kademesi mesleki yeterliğin önemli bir göstergesidir. Kademenin yükselmesi sürecinde antrenörlük mesleğini geliştirmeye yönelik almış olduğu gelişim seminerleri ve eğitim programları antrenörlük yeterlik algısının yükselmesini önemli derecede etkilemektedir (Sullivan, 2012; Araya vd., 2015).

Bu çalışmada genel antrenörlük yeterliği ve alt boyutları bakımından belge kademeleri arasında önemli bir farklılık bulunmuştur. Motivasyon alt boyutunda ikinci ve üçüncü kademe arasında farklılık önemli iken, dördüncü ve beşinci kademeler benzer olup ikinci ve üçüncü kademelerden farklı değildi. Motivasyon öz-yeterliği antrenörlük deneyiminden daha çok antrenörün liderlik özellikleri ve sosyal iletişim becerileri ile ilişkilidir (Sarı ve Bayazıt (2017). Bu nedenle, antrenörlük belge kademeleri ile ilgili motivasyon öz-yeterlik arasındaki farklılıklar antrenörlerin psikolojik ve sosyal özellikleri ile ilişkilendirilebilir (İhsan vd., 2015).

Oyun stratejisi, antrenörün müsabaka esnasında sporcunun taktiksel davranışlarını etkileyebilmesi bakımından önemlidir (Keattholetswe ve Malette, 2019). Antrenörün bu konudaki yeterliği psikolojik özelliklerinin yanı sıra müsabaka yönetme tecrübesiyle de ilişkilidir (İhsan vd., 2015; Sullivan, 2012). Her ne kadar yüksek kademe belgeli antrenörler daha fazla müsabaka yönetme deneyimine sahip olsa da bu çalışmada üç, dört ve beşinci kademe belgeli antrenörler arasında oyun stratejisi yeterlik algısı bakımından önemli bir farklılık bulunmamıştır. Buna karşın ikinci kademe belgeli antrenörlerin oyun stratejisi yeterlik algı düzeyleri diğer kademe belgelilerden daha düşük bulunmuştur. Bu bulgular Çik (2019) ve Buğdaycı (2018)'nin bulguları ile kısmen benzerlik göstermektedir. Bu sonuçların katılımcıların antrenörlük deneyimlerinden daha çok psikolojik

özellikleriyle ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

Bu çalışmada dördüncü ve beşinci kademede bulunan antrenörlerin teknik öğretim yeterlik algı düzeyleri benzer olup ikinci ve üçüncü kademelerden daha yüksek bir puana sahipti. Bu sonuç Cık (2019) ve Buğdaycı (2018)'nin araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir. Teknik öğretim yeterlik algı düzeyi antrenörün sporculuk geçmişi ve mesleki deneyimi ile ilişkili olabilir. Antrenörlük kademesi aynı zamanda antrenörün mesleki deneyiminin bir göstergesi olarak kabul edilir. Antrenörlerin yüksek kademeli bir antrenörlük belgesine sahip olabilmesi uzun süreli antrenörlük deneyimi veya üst düzey sporculuk deneyimini gerektirmektedir. Bu uzun süreç antrenörün kendi spor dalındaki teknik becerileri değerlendirebilme yeteneğini ve bu konudaki yeterlik algı düzeyini etkilemiş olabilir (Sullivan vd., 2019).

Bu çalışmada, üç ve dördüncü kademe belgeli antrenörler benzer yeterlik algı puanına sahipken beşinci kademe belgeli antrenörler ikinci kademedekilerden daha yüksek karakter gelişimi yeterlik algısı göstermiştir. Sporcuların fair play özelliklerini ve karakter gelişimini etkileyebilmek antrenörün yeterlik algısını oluşturmaktadır. Bu da antrenörün mesleki deneyimi ve liderlik özelliği (Keatholetswe ve Maletse, 2019) ile yakından ilişkilidir. Yine aynı şekilde sporculuk ve antrenörlük deneyimi yüksek olan antrenörler karakter yapısı bakımından diğer kademedekilere oranla daha yüksek bir değere sahip olabilir. Antrenörün deneyimi başarı ve başarısızlığı kabullenebilme ile doğrudan ilişkili olabilir ve aynı zamanda bu özelliklerini oyuncularına yansıtabilirler. Bu nedenle yüksek kademeli ve daha fazla mesleki deneyime sahip antrenörler karakter oluşumu yeterlik algısı bakımından düşük kademe belgeli antrenörlere oranla daha avantajlı olabilirler (Chase ve vd., 2005).

Mevcut çalışma antrenörlerin fiziksel kondisyon yeterlik algıları ile antrenörlük belge kademeleri arasında önemli farklılıklar olduğunu göstermiştir. Bu farklılıklar incelendiğinde, üç, dört ve beşinci kademe belgesine sahip antrenörlerin ikinci kademe antrenörlerden önemli şekilde daha

yüksek fiziksel kondisyon yeterlik algısına sahip oldukları görülmüştür. Bunun yanı sıra bu çalışmadaki katılımcıların büyük çoğunluğunun (%71) sporculuk deneyimine ve bunların %58 gibi yüksek bir oranda üçüncü kademe ve üzeri antrenörlük belgesine sahip olduğu tespit edildi. Sporculuk geçmişi olan antrenörlerin daha fazla fiziksel kondisyon ile ilişkili antrenman deneyimine sahip olması yüksek bir ihtimal dahilindedir. Bu nedenle bu çalışmada fiziksel kondisyon ile ilgili ortaya çıkan sonuç, antrenörlerin sporculuk özgeçmişi ve mesleki deneyimi ile ilişkilendirilebilir (Sullivan vd., 2019).

Bu çalışmaya katılan ikinci kademe belgeye sahip antrenörlerde, yüksek kademe belgeli antrenörlere kıyasla daha düşük yeterlik algı puanı tespit edildi. Bu sonuç doğrultusunda, antrenörün yeterlik algısının sporcuların sportif yaşamları ve bununla ilgili başarı seviyelerinin yükselmesi üzerinde belirgin katkılar yapma potansiyeline sahip olduğu yargısına varılabilir (Bailey, 2006).

Sonuç olarak bu çalışmada, katılımcıların yüksek bir antrenörlük öz-yeterlik algı düzeyine sahip olduğu belirlenmiştir. Ancak bu çalışmanın değişkenleri doğrultusunda bu yüksek antrenörlük öz-yeterliklerde önemli farklılıklar olduğu görülmüştür. Bu farklılıklar incelendiğinde fiziksel kondisyon bakımından erkek antrenörlerin kadınlardan, oyun stratesi bakımından sporculuk deneyimi olan antrenörlerin önemli şekilde daha yüksek öz-yeterlik düzeyine sahip olduğu belirlenmiştir. Bunun yanı sıra, ikinci kademe belgeli antrenörlerin üç, dört ve beşinci kademe belgeli antrenörlerden hem genel hem de motivasyon, oyun stratejileri, teknik öğretim, karakter oluşumu ve fiziksel kondisyon öz-yeterliklerinin daha düşük olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar kamu hizmetinde resmi olarak görev yapan antrenörlük öz-yeterlikleri konusunda önemli bilgilere ulaşmış olsa da bu bilgilerin desteklenmesi bakımından daha fazla katılımcıyla ve aynı zamanda sporcuların bakış açısından da antrenörlerin öz yeterliklerinin değerlendirilmesine yönelik çalışmaların gerekli olduğu düşünülmektedir.

Yazarların Makaleye Katkı Beyanı

Fikir/Kavram: Mustafa Karahan, Musa Karnikara; Makale Tasarımı: Mustafa Karahan, Musa Karnikara; Danışmanlık: Mustafa Karahan; Veri Toplama ve İşleme: Musa Karnikara; Analiz/Yorum: Mustafa Karahan, Musa Karnikara; Literatür Taraması: Mustafa Karahan, Musa Karnikara; Eleştirel İnceleme: Mustafa Karahan; Kaynak/Malzeme: Mustafa Karahan, Musa Karnikara; Makale Gönderimi Sorumlu Yazar: Mustafa Karahan

Çıkar Çatışması

Yazarların beyan edecek herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Finansal Destek

Bu çalışmanın yapılabilmesi için herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

Etik Kurul Onayı

Bu çalışma Helsinki bildirgesi ile uyumludur. Bu çalışma için; Aksaray Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulundan 22.02.2021 tarihinde 'Etik Kurul İzni' alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi

Kör hakemlik süreci sonrası yayınlanmaya uygun bulunmuş ve kabul edilmiştir.

KAYNAKÇA

- Araya, J., Bennie, A., & O'Connor, D. (2015). Understanding performance coach development: Perceptions about a postgraduate coach education program. *International Sport Coaching Journal*, 2(1), 3-14.
- Bailey, R. (2006). Physical education and sport in schools: A review of benefits and outcomes. *Journal of School Health*, 76(8), 397-401.
- Bandura A (1997) Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioural change, *Psychological Review*. 84, 191-215.
- Boardley, I. D. (2018). Coaching efficacy research: learning from the past and looking to the future. *International Review of Sport and Exercise Psychology*, 11(1), 214-237.
- Buğdaycı, S. (2018). Antrenörlerin İletişim Becerileri ile Öz-Yeterliliklerinin İncelenmesi. Selçuk Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Doktora Tezi.

- Chapari, L., Yoosefy, B., & Zardoshtian, S. (2020). The effect of coaching behaviour on self-efficacy and team performance in Iranian Women Football Pro League. *Journal of Sport Management*, 12(1), 19-33.
- Chase, M. A., Feltz, D. L., Hayashi, S. W., & Hepler, T. J. (2005). Sources of coaching efficacy: The coaches' perspective. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 3(1), 27-40.
- Cunningham, G.B., Doherty, A.J. & Gregg, M.J. (2007). Using social cognitive career theory to understand head coaching intentions among assistant coaches of women's teams. *Sex Roles*, 56, 365-372.
- Çik, B. (2019). Sporcular tarafından algılanan antrenör davranışlarının antrenörlerin yeterliğiyle ilişkisinin incelenmesi. Master's thesis, Marmara Üniversitesi, Turkey.
- Everhart, C.B., & Chelladurai, P. (1998). Gender differences in preferences for coaching as an occupation: The role of self-efficacy valence and perceived barriers. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 69(2), 188-200.
- Eroğlu, O., Yıldırım, Y., & Şahan, H. (2017). Spor bilimleri fakültesindeki öğrencilerin akademik öz-yeterlik ve akademik güdülenme düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi: Akdeniz Üniversitesi örneği. *Türkiye Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 38-47.
- Eroğlu, O., & Yıldırım, Y. (2018). Beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının akademik öz-yeterlik düzeylerinin belirlenmesi. *Türkiye Spor Bilimleri Dergisi*, 2 (2), 67-73.
- Feltz DL, Lirgg C. (2001). Self-efficacy Beliefs of Athletes, Teams, and Coaches. In: Singer R, Hausenblas, Janelle C, Eds. *Handbook of Sport Psychology*, 2nd Ed. John Willey and Sons, 340-361.
- Feltz, D.L., Chase, M.A., Moritz, S.E. & Sullivan P.J. (1999). A conceptual model of coaching efficacy: Preliminary investigation and instrument development. *Journal of Educational Psychology*, 91, 765-776.
- Feltz, DL, Hepler, TJ, Roman, N, and Paiement, C. (2009). Coaching Efficacy and Volunteer Youth Sport Coaches. *The Sport Psychologist*, 23:1, 24-41.
- Genç DA (1998) Spor Hukuku, Alfa Yayınları, İstanbul.

- Gilbert, W., & Ark., (2009). An evaluation strategy for coach education programs. *Journal of Sport Behavior*, 22(2).
- Göral, K. (2014). *Futbol Antrenörlerinin Yeterliliği, Karar Verme Stratejileri ve Takım Performansları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmış Doktora Tezi. Bolu.
- İhsan, S., Ekici, S., Soyer, F., & Eskiler, E. (2015). Does self-confidence link to motivation? A study in field hockey athletes. *Journal of Human Sport and Exercise*, 10(1), 24-35.
- Karahan, M. (2016). Are Candidate Coaches Ready for Coaching? Coaching Efficacy of Candidate Coaches. *World Journal of Research and Review*, 3(6), 9-14.
- Kassim, A. F. M. and Boardley, I. D. Kassim, A. F. M., & Boardley, I. D. (2018). Athlete perceptions of coaching effectiveness and athlete-level outcomes in team and individual sports: a cross-cultural investigation. *The Sport Psychologist*, 32(3), 189-198.
- Kavussanu, M., Boardley, I. D., Jutkiewicz, N., Vincent, S., & Ring, C. (2008). Coaching efficacy and coaching effectiveness: Examining their predictors and comparing coaches' and athletes' reports. *The Sport Psychologist*, 22(4), 383-404.
- Keathletswe, L., & Maletle, L. (2019). Coaching efficacy, player perceptions of coaches' leadership styles, and team performance in premier league soccer. *Research quarterly for exercise and sport*, 90(1), 71-79.
- Maddux, J. E. (2016). Self-efficacy. In Interpersonal and intrapersonal expectancies (pp. 41-46). Routledge.
- Marback, T.L., Short, M.W., Short, S.E., & Sullivan, P.J. (2005). Coaching confidence: An exploratory investigation of sources and gender differences. *Journal of Sport Behavior*, 28, 18-34.
- McCormick, M. J. (2001). Self-efficacy and leadership effectiveness: Applying social cognitive theory to leadership. *Journal of Leadership Studies*, 8(1), 22-33.
- Mesquita, I., Borges, M., Rosado, A., & Batista, P. M. (2012). Self-efficacy, perceived training needs and coaching competences: The case of Portuguese handball. *European Journal of Sport Science*, 12(2), 168-178.
- Myers ND, Vargas-Tonsing TM and Feltz DL. (2005). Coaching efficacy in intercollegiate coaches: sources, coaching behaviour, and team variables. *Psychology of Sport and Exercise*,; 6: 129-143.
- Myers, N. D., Feltz D. L., Chase, M. A., Reckase, M. D., & Hancock, G. R. (2008). The Coaching Efficacy Scale II-High school teams. *Educational and Psychological Measurement*, 68(6), 1059-1076.
- Sarı, İ., & Bayazıt, B. (2017). The relationship between perceived coaching behaviours, motivation and self-efficacy in wrestlers. *Journal of Human Kinetics*, 57(1), 239-251.
- Sullivan, P. J., Ragogna, M., & Dithurbide, L. (2019). An investigation into the Dunning-Kruger effect in sport coaching. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 17(6), 591-599.
- Sullivan, P., Paquette, K. J., Holt, N. L., & Bloom, G. A. (2012). The relation of coaching context and coach education to coaching efficacy and perceived leadership behaviours in youth sport. *Sport Psychologist*, 26(1), 122-134.
- Teatro, C, Thompson, M, Kulinna, PH., Mars, H and Kwan, J., Y. (2017). Coaching behaviours and stakeholders' views of coaches' efficacy. *International Journal of Sports Science & Coaching*. 12(4) 452-460.
- Unutmaz, V., & Gençer, T. (2017). Antrenör yeterlilik ölçeği II'nin Türkçe uyarlama çalışması. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 69-78.
- Villalon, C. A., & Martin, S. B. (2020). High school coaches' coaching efficacy: relationship with sport psychology exposure and gender factors. *Journal of Applied Sport Psychology*, 32(1), 64-80.
- Yıldırım, İ. (2015). Revised version of physical education teachers' self-efficacy scale. *Journal of Human Sciences*, 12(1), 870-886.